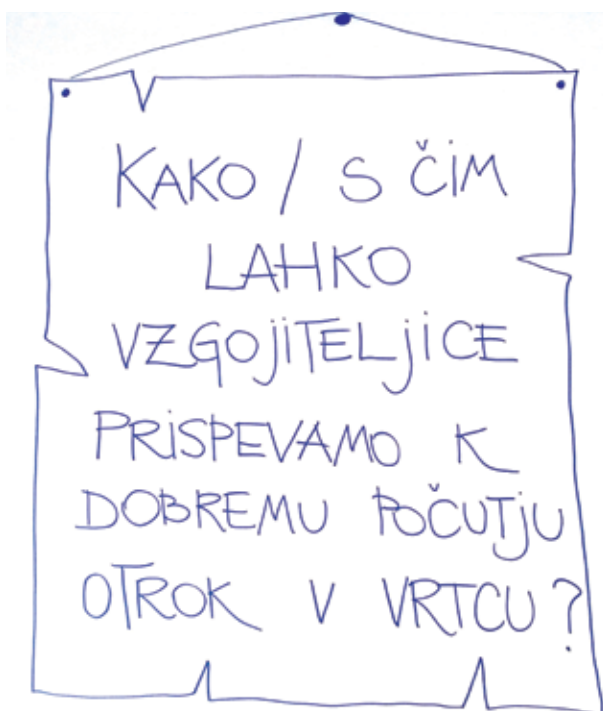

Roditeljski sestanek z uporabo metode sodelovalnih pristopov

Vesna Rutar Grubić, dipl. vzg. predšolskih otrok in univ. dipl. prof. razrednega pouka, Vrtec Jožefe Maslo Ilirska Bistrica

V prispevku predstavljam sodelovalno metodo, ki sva jo s pomočnico uporabili na prvem roditeljskem sestanku septembra 2018. Z opisom primera dobre prakse želim spodbuditi tudi druge vzgojitelje in učitelje k uporabi podobnih sodelovalnih pristopov pri organizaciji in izvedbi najrazličnejših sestankov s starši, sestankov s strokovnimi delavci ali pri izvedbi različnih dejavnosti z otroki.

Prvo močno vprašanje

Roditeljski sestanek je oblika sodelovanja med vrtcem in starši, ki ga organizirata vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice za svoj oddelek. Na prvem roditeljskem sestanku, ki načeloma poteka v mesecu septembru, se starši seznanijo s prednostnimi nalogami vrtca, s programom vzgojno-izobraževalnega dela vrtca in skupine ter z obogatitvenimi in dodatnimi dejavnostmi. Starši so obenem seznanjeni z ostalimi oblikami medsebojnega sodelovanja (npr. govorilne ure, ustvarjalne delavnice ipd.), ki potekajo celo šolsko leto. Ker nama je s pomočnico pomembno, da s starši dobro sodelujeva skozi celo šolsko leto in da se otroci v vrtcu dobro počutijo, sva se za letošnji prvi roditeljski sestanek odločili, da ga izvedeva malo drugače. K pripravi roditeljskega sestanka z uporabo ene izmed sodelovalnih metod nas je spodbudila tudi začetna zaskrbljenost

staršev zaradi kombinirane oblike skupine otrok v šolskem letu 2018/2019. Skupina je sestavljena iz 19 otrok starih od 2 do 4 let, od tega je 10 otrok, ki so vrtec obiskovali že prej, ter 9 novincev. Starši so bili v skrbeh predvsem zaradi starostne razlike med otroki in njihovih pričakovanj, da bodo otroci vključeni v skupino otrok, kjer so vsi otroci rojeni v istem letu. K uporabi sodelovalne metode na roditeljskem sestanku me je dodatno spodbudilo izobraževanje o sodelovalnih pristopih v šolskem prostoru, ki sem se ga udeležila v šolskem letu 2017/2018, v izvedbi izkušenih voditeljev izobraževanj o sodelovalnih pristopih: Petre Založnik, Alenke Oblak in Jake Kovača.

Sodelovalni pristopi in sodelovalne metode

Sodelovalni pristopi so metode dela, ki nam omogočajo, da razvijamo vrtec/šolo v prostor učenja, učinkovitega sodelovanja in ustvarjalnega raziskovanja. Med udeleženci sodelovalni pristopi prinesejo več zavzetosti, radovednosti in povezanosti (Kovač, Oblak in Založnik 2017). Pogovor je v sodelovalnih pristopih pomembno sredstvo pri iskanju rešitev, saj vodi k boljšemu in globljemu učenju ter k preudarnim dejanjem. Udeleženci, ki so povabljeni v skupno delo, se namreč počutijo odgovorne, kadar ustvarijo neko idejo ali rešitev. Rešitve za izzive, s katerimi se pedagoški delavci soočamo v svojem poklicu, so tudi bolj sprejete, če so soustvarjene s strani sodelujočih (npr. otrok, staršev, drugih pedagoških delavcev) (Cepin 2014).

Sodelovalni pristopi poudarjajo pomen gostiteljstva in participativnega vodenja. Za gostiteljstvo in participativno vodenje so ključne štiri osnovne prakse, in sicer biti prisoten (začutiti dogajanje, gostiti sebe in obenem biti odprt za vse, kar vznikne), biti udeleženec (biti pripravljen so-ustvarjati in gostiti skupaj z drugimi, pomešati svoje znanje, izkušnje iz prakse z njihovimi, ustvarjati partnerstvo), gostiti pogovore (imeti pogum, povabiti in biti pripravljen, da začnem pogovore, ki so pomembni – najti in gostiti vprašanja z močjo s tistimi, ki se jih tičejo, ter potem požeti spoznanja, vzorce, naučeno) ter sodelovati in prakticirati pogovore (biti pripravljen,

da resnično poslušam, s spoštovanjem, brez sodb in razmišljanj, da že poznam vse odgovore, postati skupnost, ki prakticira skupaj) (Kovač, Oblak in Založnik 2017). Kovač, Oblak in Založnik (2017) pravijo, da v resničnem soustvarjalnem procesu ni več pomembno, kdo kaj reče ali prispeva, temveč je dar v sinergiji in navdihu, ko vsak gradi na znanju drug drugega in na ta način celota postane precej večja kot vsote posameznih delov. Obenem so mnenja, da v prostoru soustvarjanja lahko ustvarimo nepričakovane in presenetljive rezultate, še posebej v okoliščinah, kjer se je potrebno soočiti s spremembami na več nivojih naenkrat.

Ena od ključnih prvin sodelovalnih pristopov je oblikovanje in zastavljanje vprašanj. Za spodbujanje kvalitetnega pogovora je namreč najbolj učinkovita metoda zastaviti dobro vprašanje. Dobro vprašanje pripelje sodelujoče v sveže razmišljanje, odpre nove poglede in nove možnosti, nagovarja globlje vrednote, nima takojšnjega odgovora, te za trenutek utiša in spodbudi k razmisleku, spodbuja reflektivno razmišljanje, pomaga skupini, da se premakne naprej, je provokativno, te vabi iz cone udobja, odmeva v udeležencih, je jasno in preprosto (Cepin 2014).

Sodelovalnih metod je več (npr. krog, svetovna kavarna, odprti prostor), za vse pa veljajo nekatera osnovna načela ali lastnosti. V nadaljevanju navajam le nekatere:

- preprosta struktura, ki omogoča vključitev majhnih in velikih skupin v različne pogovore, ki vodijo k rezultatom,
- vsaka metoda ima svoje prednosti in omejitve,
- sodelovalne metode temeljijo na dialogu, ki vključuje govorjenje z namenom, pozorno poslušanje in skupno raziskovanje ter odkrivanje,
- krog je temeljna organizacijska oblika sodelovalnih metod, ki je lahko stalna ali pa le ena izmed uporabljenih oblik,
- udeleženci so si enakovredni – skupaj raziskujejo in se učijo,
- skupno raziskovanje poteka na podlagi močnih in inspirativnih vprašanj, ki predstavljajo gonilno moč skupine,
- namen vseh sodelovalnih metod je, da udeleženci skupaj učinkovito in navdahnjeno razmišljajo ter uporabijo skupno inteligenco za boljše rešitve (pregled v Kovač, Oblak, Založnik 2016).

Svetovna kavarna

Za izvedbo roditeljskega sestanka sva se s pomočnico odločili, da uporabiva sodelovalno metodo imenovano svetovna kavarna. Svetovna kavarna je metoda za ustvarjanje sodelovalnih učnih pogovorov (npr. v razredu, s skupino otrok) in je primerna tudi za razvoj sodelovanja in soustvarjanja s strokovnimi in vodstvenimi sveti ter drugimi partnerji, s katerimi sodelujemo (npr. s starši). Svetovna kavarna je dober način, da spodbujamo komunikacijo in sodelovanje, za izmenjavo naučenega, za ustvarjanje novih idej in za priklic skupinske modrosti. S svetovno kavarno prakticiramo različne socialne veščine, kot so sodelovanje, delo v skupini, aktivno poslušanje, pogovor o raznolikih idejah ter mnenjih idr. Pri tem je pomembno, da se osredotočimo na to, kar je pomembno, da začasno ustavimo sodbe, predpostavke in gotovosti, da govori eden naenkrat, da drug drugega pozorno poslušamo, da skupaj poskušamo slišati vzorce, uvide in globlja vprašanja, se poskušamo zavedati lastnega vpliva na skupino, da sprejemamo raznolika mnenja, da prispevamo z lastnim umom, telesom in srcem ter da povezujemo ideje. Ker je svetovna kavarna kot metoda dela zelo prilagodljiva, jo je možno prilagoditi mnogim različnim namenom (npr. izmenjavi znanja, krepitvi veščin, vzpostavljanju odnosov, globljemu razmisleku in načrtovanju dejavnosti).

Pri izvajanju svetovne kavarne je pomembno, da ustvarimo gostoljuben prostor, ki vabi in je varen, da raziskujemo vprašanja, ki so pomembna za celo skupino, da spodbujamo prispevek vsakega posameznika v skupini, da povežemo različne ljudi, poglede in ideje, da skupno znanje naredimo vidno (slikovno prikažemo posamezne strukture) in na ta

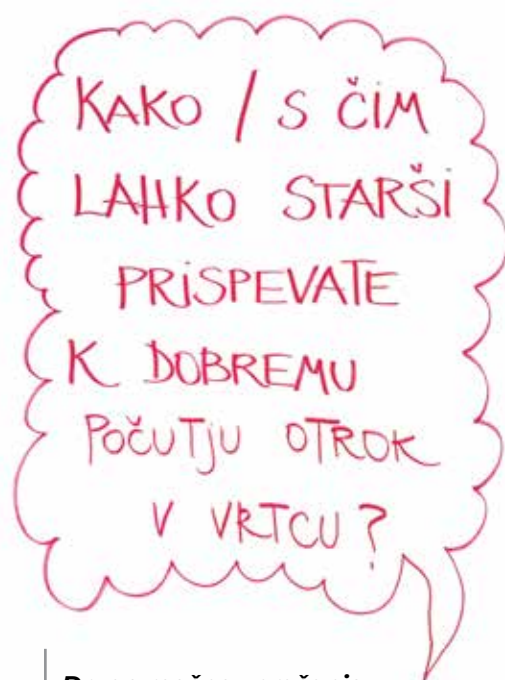
Razstava starševskih risb

način lažje poberemo sadove pogovorov. Za izvajanje svetovne kavarne potrebujemo mize in stole, nekaj za na mize, kar bo naredilo počutje prijetno in gostoljubno za pogovore (npr. vodo, piškote, bombone), plakat ali velik papir za zapisovanje, barvne flomastre (za vsakega udeleženca vsaj enega), plakate z napisanimi vprašanji, plakat, velik papir ali premično tablo za pobiranje sadov skupinskega znanja in uvidov. Pred začetkom svetovne kavarne je pomembno, da predstavimo bonton kavarne, lahko pa ga ustvarimo skupaj s skupino.

Svetovna kavarna na splošno poteka tako, da uvodoma pojasnimo okvir pogovora (zakaj je ta tema pomembna), nato k mizam, v kavarniškem stilu, posedemo 4 do 5 udeležencev. Vsaka skupina si izbere eno osebo, ki bo gostila pogovor, ta pa izbere nekoga, ki bo skrbel za čas, in nekoga, ki bo prevzel ustvarjanje vizualnega prikaza. Nato postavimo vprašanje, o katerem se bodo skupine pogovarjale. Gostitelj napiše vprašanje na papir, ki je na sredini mize, in pogovor v skupinah se lahko začne. Dialog traja približno od 15 do 30 minut. Po uvodnem krogu sledi drugi krog, v katerem povabimo gostitelja, da ostane pri mizi kot gostitelj naslednje skupine, ostale pa povabimo, da si za raziskovanje vprašanja izberejo drugo omizje z novimi ljudmi. Na začetku drugega kroga (in morebitnih vseh naslednjih krogih) gostitelj z novimi člani omizja na kratko podeli ključne ugotovitve, vprašanja in ideje iz predhodnega pogovora. Gostitelj izbere tudi novega skrbnika časa in vizualnega ustvarjalca, nato pa začnejo nov pogovor, ki ga gradijo na prejšnjem grafičnem zapisu, in mu dodajajo nove uvide in ideje. Ko smo šli skozi vse kroge vprašanj, nekaj časa namenimo še pobiranju sadov pogovorov vsake mize in celotne skupine (pregled v Kovač, Oblak, Založnik 2016).

Potek roditeljskega sestanka

Roditeljski sestanek sva s pomočnico izvedli 18. 9. 2018 v igralnici Mravljice v vrtcu Jožefe Maslo Ilirska Bistrica. Sestanek, ki je trajal eno uro in pol, se je udeležilo 21 staršev (starši 18 otrok od 19; od treh otrok sta prišla oba starša). Ker sodelovalno metodo svetovna kavarna lahko prilagajamo glede na udeleženca, namen in cilj, sva se s pomočnico odločili, da njeno izvedbo temu prilagodimo in jo modificirava. Starše sva po uvodnem pozdravu povabili, da poiščejo znak svojega otroka in se na tisto mesto tudi usedejo. Pripravili sva štiri mize po 4 oziroma 5 staršev. Na mizi so bili listi (A4 format) z znakom njihovega otroka ter barvice in flomastri. Navodilo

Drugo močno vprašanje

staršem je bilo, da svojemu otroku narišejo risbico in/ali mu kaj napišejo, nato pa risbico zalepijo na omaro, kjer jo bo njihov otrok lahko videl vsak dan. Namen risbic je, da se z njo lahko otroci potolažijo, ko jim je hudo, in da otroci vedo, da starši mislijo na njih (občutek varnosti). Nato sva staršem razdelili liste, na katerih so bile povzete osnovne informacije (opis celoletnih projektov, posebnosti skupine, oblike sodelovanja staršev z vrtcem in razne druge informacije). Skupaj s pomočnico sva jih še dodatno na kratko opisali in razložili. Starši so imeli tudi možnost postavljanja vprašanj, na katere sva odgovorili oziroma pojasnili morebitne nejasnosti. Po kratkem formalnem delu sestanka sva starše, ki so prišli v paru, naprosili, da se usedejo za drugo mizo (se zamenjajo). Na kratko sva jim razložili potek in pravila svetovne kavarne, nato pa postavili prvo vprašanje, ki se je glasilo: kako/s čim lahko vzgojiteljice prispevamo k dobremu počutju otrok v vrtcu? Zaradi časovnega okvira sestanka sva se odločili, da bomo posamezno vprašanje izvedli samo v enem krogu. Zato sva vsaki skupini razdelili pet listkov, na katere so zapisali ključne besede njihovega pogovora znotraj skupine. Temu je sledila žetev vseh skupin. Listke s ključnimi besedami je vsaka skupina posebej prilepila na veliko tablo. Pri tem smo se vsi poslušali, poročevalec skupine pa je lahko besede še dodatno razložil. Ko so bile na skupni tabli prilepljene vse besede, smo jih skupaj še pokomentirali, v smislu kako to lahko uresničujemo, kateri predlogi so uresničljivi in kateri niso v naši moči, kako in s čim lahko posamezne predloge razvijamo ipd.

Starše sva nato prosili, da se med seboj zamenjajo/premešajo po skupinah. Temu je sledilo drugo vprašanje, s katerim so se prav tako ukvarjale vse skupine. Vprašanje se je glasilo: kako/s čim lahko starši prispevate k dobremu počutju otrok v vrtcu? Vsaka skupina je po 15 minutah zapisala do pet ključnih besed na listke in nato listke z dodatno razlago zalepila na skupno tablo. Skupno žetev smo ponovno zaključili z razmišljanjem o tem, kaj je uresničljivo, kaj ni uresničljivo, kako lahko posamezne predloge razvijamo. Temu je sledilo skupno iskanje povezav med predlogi prvega in drugega vprašanja ter kaj je pri vsem tem pomembno. Povzetek napisanega je bil, da je za dobro počutje otrok v vrtcu pomembna dobra komunikacija, sodelovanje, zaupanje in spoštljiv odnos med starši in vzgojiteljicami (vrtcem).

Svetovno kavno smo zaključili s tako imenovanim objavnim krogom, in sicer sva starše prosili, da z eno besedo ali besedno zvezo povedo, s čim odhajajo iz rodiljskega sestanka. Nekaj njihovih odzivov: zabavno, pozitivno, bolj mirno kot pred prihodom na sestanek, vključenost, povezovanje, spoznavanje idr. Preden smo se razšli, sva se staršem še enkrat zahvalili za tako številčen in pozitiven odziv na sestanek ter jim za domov razdelili kratek anonimni vprašalnik, ki se je nanašal na potek in organizacijo sestanka.

Rezultati in analiza vprašalnika

Razdeljenih je bilo 18 vprašalnikov, od tega jih je bilo vrnjenih 14. Vprašalnik je bil sestavljen iz enega vprašanja zaprtega tipa in treh vprašanj odprtega tipa. Pri vprašanju zaprtega tipa so starši pri posamezni trditvi ustrezno označili odgovor da ali ne, pri čemer so odgovorili na dodatno vprašanje, če je bilo vprašanje označeno z zvezdico. Vprašanja odprtega tipa so se nanašala na to, kaj bi pri poteku ali vsebini rodiljskega sestanka spremenili in katerih informacij bi si želeli več, kaj jim bo najbolj ostalo v spominu ter kaj bi še želeli dodati, deliti z nami, kar niso uspeli zapisati pri nobenem od vprašanj. Namen vprašalnika je bil pridobiti mnenje staršev o tovrstni izvedbi rodiljskega sestanka, ki nama bo s pomočnico v pomoč pri načrtovanju rodiljskih sestankov v prihodnje.

	DA	*NE	*Če je odgovor ne, odgovorite še na dodatno vprašanje.
Potek (način dela) prvega rodiljskega sestanka nam je bil všeč.	14		
Termin rodiljskega sestanka se nam zdi ustrezen.	14		
*Obseg (trajanje) rodiljskega sestanka se nam je zdel ravno pravi.	13	1	<i>Koliko časa naj bi po vašem mnenju najdlje trajal rodiljski sestanek?</i> Predlagam, da so sestanki organizirani v obsegu 60-ih minut
Na rodiljskem sestanku smo dobili dovolj informacij.	14		
*Na rodiljskem sestanku smo imeli priložnost izraziti svoje mnenje.	14		<i>Kaj bi potrebovali, da bi lahko izrazili svoje mnenje bolj odločno?</i>
*Na rodiljskem sestanku so bila upoštevana vsa naša mnenja, predlogi.	14		<i>Kaj bi potrebovali, da bi bila upoštevana vsa mnenja in predlogi?</i>
*Na rodiljskem sestanku smo dobili dovolj informacij o vzgojno-izobraževalnem delu v skupini naših otrok (dejavnosti, projekti ...).	14		<i>Na kakšen način si želite, da bi bili še bolj informirani o delu v skupini?</i>

Preglednica 1: Odgovori na posamezno trditev (N=14)

trajal največ 60 minut. Naš sestanek je sicer trajal pol ure več od predlaganega, vendar menim, da je za kvalitetno izvedbo sestanka z uporabo metod sodelovalnih pristopov porabljen časovni okvir primeren in le na ta način tudi izčrpen. Vsi starši so mnenja, da so na roditelskem sestanku dobili dovolj informacij o vrtcu ter o vzgojno-izobraževalnem delu v oddelku, da so imeli dovolj priložnosti za izražanje svojih mnenj in da so bila njihova mnenja in predlogi tudi upoštevana.

- Obseg trajanja, ker imamo nekateri starši več otrok in posledično več roditelskih sestankov.
- Nič ne bi spremenil/a. (6x)
- Nič, vse informacije, ki so bile potrebne in pomembne, smo dobili.
- Nič, saj smo dobili dovolj točne in razumne informacije.
- Nič, saj je roditelski sestanek potekal v sproščenem vzdušju. (2x)
- Bilo je ravno prav informacij za začetek. Če nas bo pa še kaj zanimalo, bomo pa vprašali.
- Bilo je dovolj informacij. (2x)

Žetev drugega vprašanja

Kot je razvidno iz preglednice 1, so starši v splošnem zadovoljni s potekom, terminom in obsegom prvega roditelskega sestanka. Le eden od staršev je mnenja, da bi lahko roditelski sestanek

Preglednica 2: Odgovori staršev na vprašanje, kaj bi spremenili in katerih informacij bi si želeli več (N=14)

Skupna žetev

V preglednici 2 so navedeni odgovori, ki so jih podali starši o tem, kaj bi želeli spremeniti glede poteka in vsebine roditeljskega sestanka ter katerih informacij bi si želeli več. Starši so mnenja, da so na roditeljskem sestanku dobili vse potrebne informacije, ki so bile dovolj točne in razumljive, ter da je bilo teh informacij dovolj, tako da ne bi nič spreminjali ali dodajali. Le eden od staršev je mnenja, da bi spremenil obseg trajanja.

- Zelo dobra organizacija.
- Veliko vloženega truda s strani vzgojiteljic.
- Pisni izročki, ki smo jih dobili starši.
- Pozitiven vtis.
- Zagnanost vzgojiteljic.
- Risanje risbic. (2x)
- Delavnica po skupinah. (2x)
- Sproščeno vzdušje.
- Vključenost staršev.
- Da smo se lepo zabavali, tudi če je bil roditeljski sestanek.
- Pozitivna energija.
- Sam način sestanka in to, da smo tudi mi sodelovali.

Preglednica 3: Odgovori staršev na vprašanje, kaj jim bo najbolj ostalo v spominu (N=14)

V preglednici 3 so navedeni odgovori staršev, ki se navezujejo na vprašanje o tem, kaj jim bo najbolj ostalo v spominu. Starši so navajali različne segmente roditeljskega sestanka, ki jim bodo najbolj ostali v spominu (npr. pisni izročki, risanje risbic, delavnica), dobra organizacija sestanka, zagnanost vzgojiteljic ter splošno pozitivno, sproščeno in zabavno vzdušje na sestanku. Eden od staršev je izpostavil tudi trud, ki sva ga s pomočnico vložili v samo pripravo roditeljskega sestanka, v spominu pa jim bo ostalo tudi to, da so bili kot starši aktivno in sodelovalno vključeni v sestanek.

V preglednici 4 so zbrane misli, ki so nam jih namenili starši za v prihodnje.

- Kjer je volja, je tudi pot.
- Pozitivna energija.
- Vam zaupamo. (3)
- Pogovor je ključ do razumevanja.
- Hvala, ker skrbite za naše otroke, ko mi ne moremo.
- Samo tako naprej. (4x)
- Veliko sreče z otročki in veliko razigranosti.
- Brez odgovora. (2x)

Preglednica 4: Odgovori staršev na vprašanje, kaj bi še želeli dodati (N=14)

Zaključek

Izvedba prvega roditeljskega sestanka z uporabo metode sodelovalnih pristopov je v prvi vrsti dodala vrednost, da sem pridobljeno znanje in veščine prenesla v prakso, konkretno na delo s starši. Celoten proces, od dodatnega izobraževanja do izvedbe roditeljskega sestanka, me je bogatil na več ravneh. Preko celotne izkušnje sem začutila, da se razvijam tako profesionalno kot tudi osebno. Čeprav se za tovrstno izvedbo roditeljskega sestanka porabi več časa, priprav in poglobljanj, menim, da je bil vložen trud na koncu poplačan. Pri tem je bila pomembna tudi podpora in pripravljenost pomočnice, ki se ni udeležila izobraževanja o sodelovalnih pristopih. Od idejne zasnove do izvedbe mi je pomagala in se učila z mano. Tudi strah pred slabim odzivom in nepripravljenostjo staršev za sodelovanje sta dejavnika, ki te lahko na začetku malo omajata. Pri tem so mi bile v veliko podporo sodelavke, ki so se prav tako izobraževale na področju sodelovalnih pristopov. Pomagale so mi predvsem pri oblikovanju močnih vprašanj, pri oblikovanju vprašalnika za starše ter na splošno pozitivno pozdravile mojo odločitev, da preizkusim nekaj novega, drugačnega.

Z uporabo sodelovalne metode svetovna kavarna sva s pomočnico uspeli ustvariti za starše gostoljuben prostor, v katerem so se počutili varne, aktivne, vključene v proces dela v oddelku, slišane, enakovredne in enakopravne. Bili so soustvarjalci in ne le poslušalci, s čimer sva upoštevali tudi načelo sodelovanja s starši, ki je zapisan v *Kurikulu za vrtce* (1999) in pravi, da imajo starši pravico sodelovati pri načrtovanju življenja in dela v vrtcu in v oddelku. S takim sodelovanjem smo ne nazadnje zelo učinkovito razmišljali skupaj in ne vsak posebej. Pripeljalo nas je do skupnih vrednot, stališč in mnenj. Starši nam posledično tudi bolj zaupajo, razblinili so se njihovi začetni strahovi in zaskrbljenost, ki je bila vezana na kombinirano obliko skupine otrok. Menim, da si je za dobro sodelovanje in zaupanje staršev vredno vzeti nekaj več časa že na začetku šolskega leta in si na ta način postaviti dobre temelje za grajenje odnosov za naprej.

Celotna izkušnja, ki je bila zame zelo pozitivna, me je obenem spodbudila k dodatnim izobraževanjem in pridobivanju znanja, na področju sodelovalnih pristopov, dela s starši in moderatorstva.

Literatura:

- Cepin, M. (2014): *Priročnik za trenerje v mladinskem delu*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije.
- Kovač, J., Oblak, A. in Založnik, P. (2017): *Sodelovalni pristopi k učenju in poučevanju v šolskem prostoru. Gradivo za udeležence seminarja*. Ljubljana – Zalog.
- Kovač, J., Oblak, A. in Založnik, P. (2017): *Sodelovalni pristopi k učenju in poučevanju v šolskem prostoru. Gradivo za udeležence nadaljevalnega izobraževanja*. Ljubljana – Zalog.
- Kurikulum za vrtce* (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.